

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Institution: NaturErhvervstyrelsen

Enhed/initialer: Miljø og Klima/BILU

Sagsnr.: 14-3046-000002

Dato: 16. marts 2015

Referat fra møde i Udvalget for Plantegenetiske Ressourcer

den 10. december 2014

Mødet blev afholdt i NaturErhvervstyrelsen (NAER) og der deltog følgende medlemmer fra udvalget:

Birte Boelt, Aarhus Universitet (formand)

Ahmed Jahoor, Nordic Seed A/S

Thomas Hundebøl Thomsen, LKF Vandel

Bruno Sander Nielsen, Landbrug & Fødevarer

Peter Bavnhøj, Dansk Landbrugsmuseum

Øvrige deltagere i mødet:

Anders Søndergaard Larsen, suppleant for DLF-Trifolium

Lars Jacobsen, suppleant, Aarhus Universitet, Årslev

Gert Poulsen, suppleant Foreningen Frøsamlerne

Morten Rasmussen, NordGen

NaturErhvervstyrelsen: Kim Holm Boesen, Birgitte Lund (referent)

Afbud fra medlemmer:

Sven Bode Andersen, Københavns Universitet

Erik Dahl Kjær, Københavns Universitet

Rikke Bagger Jørgensen, Forskningscenter Risø

Søren Moeslund Larsen, Økologisk Landsforening

Hans Erik Svart, Naturstyrelsen

Dagsorden:

Punkt 1. Velkommen

Punkt 2. Godkendelse af dagsorden

Punkt 3. Orientering fra medlemmerne

Punkt 4. Opfølgning på temadagen 2. december 2014

Punkt 5. Hvordan kommer vi videre herfra, d.v.s. fastlægge en proces for den nye strategi for de plantegenetiske ressourcer

Punkt 6. Næste møde

Punkt 1. Velkommen

NaturErhvervstyrelsen (NAER) bød medlemmerne velkommen.

Punkt 2. Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt.

Punkt 3. Orientering fra medlemmerne

NaturErhvervstyrelsen meddelte, at Ahmed Jahoor var indstillet af Danmark og de øvrige nordiske lande og nu udnævnt som formand for den europæiske byg genetiske ressource arbejdsgruppe under ECPGR.

Et samarbejde mellem NordGen og Tystoftefonden skal føre til, at sorter, der går ud af sortslisten, automatisk bliver indlagret i NordGen. NordGens ønske er at få det mest sortsægte materiale ind i genbanken, dvs. på det tidspunkt, da sorten bliver godkendt. Indtil sorten går ud af sortslisten, vil den være bevaret som "Material in transition" i genbanken.

Formanden orienterede om Nagoya protokollen og nævnte forædlerenes bekymring omkring denne.

NordGen orienterede om at Frøsamlene har bedt NordGen om at opbevare dele af deres frøsamling, som Black Box, dvs. sikkerhedskopiering.

Punkt 4. Opfølgning på temadagen 2. december 2014

Formanden gennemgik de forskellige præsentationer fra temadagen, som er vedlagt som Bilag.

Punkt 5. Hvordan kommer vi videre herfra, dvs. fastlægge en proces for den nye strategi for de plantegenetiske ressourcer

På udvalgets møde i september var det blevet besluttet, at der for næste periode ville blive arbejdet hen imod at udforme en strategi for området. Denne beslutning var der dog behov for at vende igen, idet der var forbehold fra nogle medlemmer om at gå efter en strategi. Det blev fremført, at det er nødvendigt, at der bliver gennemført aktiviteter på området, og at der er midler til området, idet bevaring og evaluering ofte er vanskeligt at få bevilliget i de forskellige ansøgningsrunder. Det blev også her fremhævet, at i de øvrige nordiske lande er der sekretariater indenfor området. Derimod var der andre medlemmer, der fremførte, at en strategi vil være åben for alle. Derved har alle mulighed for bruge strategien i forbindelse med at gå ud og søge projektmidler og gennemføre konkrete projekter. Her vil strategien kunne fungere som en løftestang overfor f.eks. Nordisk Minister Råd (NMR), Grønt Udviklings- og Demonstrationsprojekt (GUDP) eller andre finansieringskilder. Der er brug for nytænkning i forhold til, dels hvordan der kan skaffes flere ressourcer til området, her blev biodiversitetsgårde nævnt, og dels hvordan det bliver synligt, at NordGens materiale er et aktiv for forædleren, og får det formidlet bredt ud.

Derudover skal der mere fokus på at gøre opmærksom på, hvor vigtigt området med de plantegenetiske ressourcer er. Vigtigheden skal understreges i forhold til nye konkrete projekter. Netop formidlingsarbejdet er en del af opgaven med de plantegenetiske ressourcer. Lobbyarbejde og succes historierne indenfor området skal findes frem, og formidles ud. Der er mange historier at fortælle fra forskning- og udviklingsarbejdet indenfor området, ligesom hele landbrugshistorien er vigtig af få med. Det skal tænkes ind i den kommende periode.

Endvidere blev der fremsat ønske om, at få udarbejdet en faglig evaluering af den netop afsluttede handlingsplan.

Diskussionen mandede ud i at gentage beslutningen fra udvalgets møde i september 2014. Derfor blev **det igen besluttet**, at:

- Udvalget for plantegenetiske ressourcer skal arbejde hen imod at udforme en strategi på området, som afløser for fødevareministeriets handlingsplan 2011-13/14 for jordbrugets plantegenetiske ressourcer "Fra genbank til spisebord".

Med baggrund i beslutningen om, at det er en strategi, der skal udformes, blev **det videre besluttet**, at strategien skal:

- Indeholde konkrete handlinger i punkter.
- Være løftestang for at få flere ressourcer til området.

Sigtepunktet med strategien er: Hvor vil vi gerne være med området om tre år?

Med baggrund i den proces der blev sat op på mødet i september 2014, blev aftalen gentaget og ridset op omkring processen for udformningen af den nye strategi for plantegenetiske ressourcer.

Overordnet er det NaturErhvervstyrelsen, der er tovholder i processen med udformningen af strategien. Det blev aftalt, at et medlem blandt udvalgets medlemmer skal fungere som tovholder med hjælp fra en undergruppe, der leverer et skriv på omkring én side pr. skrivegruppe.

Det blev besluttet, at for hvert handlingspunkt:

- Udpege en tovholder fra udvalget med en tilhørende undergruppe fra netværket.
- Hver Tovholder og undergruppe skal levere et skriv på omkring én side.

Sekretariatet kontakter de øvrige personer i netværket og forhører sig om deres interesse for at deltage i arbejde med at bidrage med input under processen.

På udvalgets sidste møde blev punkterne til de identificerede områder til den nye strategi ridset op og de blev på dagens møde taget videre:

- Udnyttelse af plantearter / afgrøder – de STORE arter / afgrøder

(hvor der pt ikke foregår kommerciel forædling og vedligeholdelse i Danmark, men hvor den kommercielle forædling overtager).

Tovholder: Bruno Sander Nielsen

Undergruppe: Ahmed Jahoor, Anders Søndergaard Larsen, Thomas Hundebøl Thomsen

Mål:

Eksotisk materiale skal indarbejdes i nye sorter, det betyder, samarbejde mellem forskning og forædling. Det Nordiske PPP projekt om præ-forædling skal nævnes. Sorter skal være tilpasset fremtidens udfordringer og efterspørgsel i forhold til klima- og miljøhensyn og markforhold m.m. Det er brug for en indsats, der retter sig mod at udnytte det bevarede materiale i NordGen og evt. nævne arbejdsgrupperne ved NordGen. Der skal være fokus både mod kommerciel og ikke-kommerciel forædling.

➤ Udnyttelse af plantearter / afgrøder – de MINDRE arter / afgrøder

Tovholder: Hanne Lakkenborg

Undergruppe: Lila Towle / Gert Poulsen (Frøsamlerne), Gitte Kjeldsen Bjørn (AgroTech).

Andre relevante aktører: Erik Tybirk (Knold & Top, mikroforædler).

Mål:

Frøproduktionen må ikke blive en flaskehals. Fokus på de gode historier og kulturhistorien. Der er behov for, at NordGen undersøger mulighederne for at differentiere de frømengder, der bliver sendt ud til brugerne afhængig af formålet det vil sige til forskning, forædling eller privat.

Thomas overvejer, om Vandel vil lægge ressourcer ind i forhold til kartoffel, f.eks. for sorterne Asparges, Æggeblomme eller Primula.

Her skal mikroforædlerne nævnes, som vil blive brobyggere.

➤ Bevaring in situ af de truede vilde plantearter, der er slægtninge til de dyrkede planter plus reliktplanter

Tovholder: Hans Erik Svart eller Erik Kjær

Undergruppe: Lars Kristensen (AU) følge op på hvad, der mangler ift aktivitet nr. 12 i tidligere handlingsplan.

Andre relevante aktører:

Mål:

AU har deltaget i indsamling af frø fra de truede vilde plantearter, der er slægtninge til de dyrkede plantearter. Der er dog ikke taget stilling til, hvor og hvad der er behov for af bevaringsplaner for dette materiale.

Fremadrettet er der behov for at lave bevaringsplaner for materialet, og til det formål er det nødvendigt at inddrage Naturstyrelsen.

- Bevaring *in situ* af vilde slægtninge: Naturstyrelsen
- Bevaring af reliktplanter: Kulturarvstyrelsen og Styrelsen for slotte og Kulturejendomme.

➤ Bevaring ex situ

Tovholder: Torben Toldam (KU)

Undergruppe: Lisbet Dahl Larsen (KU)

Andre relevante aktører:

Mål:

- Centrale samlinger (vegetativt formeret materiale)
- Frøformeret materiale (NordGen)
- Formidling og information, herunder kulturhistorie
- Internationalt arbejde

Punkt 6. Næste møde

Det blev aftalt, at der ville blive udsendt en Doodle til medlemmerne.

Strategi 2015+
Udvalget for Plantegenetiske
Ressourcer

Emneområder

1. Bevaringsarbejde (forpligtigelser/samarbejde)
2. Bevaring *in situ*: De truede arter af vilde planters slægtninge, reliktplanter
3. Udnyttelse af plantegenetiske ressourcer i "de mindre arter/afgrøder", hvor der pt. Ikke er kommerciel planteforædling i Danmark
4. Udnyttelse af plantegenetiske ressourcer i "de store afgrøder" med kommerciel planteforædling i Danmark

1. Bevaringsarbejde

- Deltagelse i internationalt samarbejde
- Det danske samarbejde med NordGen
- Formidling og information (herunder kulturhistorie)
- Centrale samlinger (vegetativt formeret materiale)
- Frøformeret materiale (NordGen)

2. Bevaring: De truede arter af vilde planters slægtninge, reliktplanter

- *In situ bevaring*
- *Bevaringsplan – langsigtet*
- "Best practise" koordineret indsats
- Supplerende indsamling af frø
- Karakterisering – udnyttelse af reliktplanter

3. Udnyttelse af genetiske ressourcer i "de mindre arter/afgrøder"

- Screene for:
 - Bedre smag, sundhedsfremmende stoffer, andre indholdsstoffer eks. Farve, robuste dyrkningsegenskaber, m.fl.
- Potentiale i Ny Nordisk Mad
- Potentiale for nichekultur, nye afgrøder
- Potentiale for hobbyavlere
- Potentiale som "historiefortællere"

4. Udnyttelse af genetiske ressourcer i "de store afgrøder"

- Eksotisk materiale vedr.:
 - Robuste dyrkningsegenskaber, resistens, indholdsstoffer, m.fl.
- Samarbejdet mellem forskning og forædling (karakterisering og udvælgelsesmetoder)
- Nye sorter til fremtidige dyrkningsforhold
- Internationale aftaler – fortsat udvikling